Mircea Eliade

PELERINA

I

Îl recunoscu de departe. Purta aceeaşi pelerină scurtă, învechită, cu două petice simetric şi provocator cârpite pe umeri, ca şi cum ar fi vrut să ascundă urma epoleţilor. Dar Pantelimon ştia acum că pelerinele cu epoleţi nu făcuseră parte din uniformele armatei române; cel puţin nu în secolul nostru, îl asigurase Ulieru. Se vor fi purtat altă dată, poate în epoca feudală. Şi, dacă s-ar putea dovedi că peticele ascund cu adevărat urmele epoleţilor, adăugase Ulieru, după o pauză, vreau să spun: dacă s-ar putea dovedi, cu mijloace moderne, ştiinţifice, atunci ar fi grav!…

Se întrerupse şi-l privise lung.

— De când îl cunoşti?

— Eu? Nu-l cunosc. Habar n-am cine e, nici cum îl cheamă. Ţi-am vorbit de pelerina lui pentru că m-au impresionat cele două petice. Ţi-am spus: păreau cusute exact pe umeri, ca nişte epoleţi…

— Destul de suspect, îl întrerupse Ulieru. Şi, dacă s-ar putea dovedi cu precizie, prin mijloace ştiinţifice, ar putea fi chiar foarte grav. Cred că înţelegi de ce… Pantelimon înălţase încurcat din umeri.

— Nu, spuse, nu înţeleg.

— Pentru că, în acest caz, pelerina a fost *sigur* furată. Furată de la Muzeul Armatei… Şi totuşi, adaugă gânditor, spui că nu-l cunoşti…

— L-am văzut doar de două sau trei ori, ieşind de la alimentara Mătăsari. El ieşea şi eu mă îndreptam spre intrarea B. Mă duceam să cumpăr nişte mezeluri…

De data aceasta micşoră pasul ca să-i poată privi cu atenţie pelerina. Nu se înşelase: peticele erau cusute exact pe locul şi pe măsura epoleţilor: Poate privirile sau zâmbetul lui îl încurajase, pentru că se opri brusc la un pas de el.

— Vă rog, dacă nu vă supăraţi, îmi puteţi spune în ce an suntem?

— Nouăsprezece mai, răspunse Pantelimon.

— Nu, nu m-aţi înţeles. Nouăsprezece mai, asta ştiam. Dar *anul?* În ce an suntem?

Pantelimon se trase uşor spre zid, lăsând să treacă o femeie cu un copil de mână.

— 1969! spuse, 19 mai 1969.

— Aşa credeam şi eu, exclamă celălalt. Pot spune chiar că eram convins: 1969. Şi cu toate acestea, sunt unii oameni care cred contrariul. Ca să fiu mai precis: Sunt oameni care pretind că suntem în 1966! Mi-au arătat chiar ziare. Le-am citit cu cea mai mare atenţie: trebuie să recunosc că erau ziare din martie, aprilie şi mai 1966.

— Nu înţeleg, spuse Pantelimon zâmbind încurcat.

— Vă rog să mă credeţi, continuă celălalt scuturându-şi pelerina cu un gest surprinzător de tineresc. Sunt om serios, am, cum se spune, capul pe umeri. Dar în faţa evidenţei, a ziarelor, vreau să spun, a trebuit să mă înclin…

— Ce fel de ziare? întrebă Pantelimon.

— Ziarul nostru cel mai popular: *Scânteia*. Îl citesc în fiecare zi. *Scânteia* de azi dimineaţă am citit-o de la primul la ultimul rând.

— Ei şi? îl întrerupse nervos Pantelimon, dându-şi seama că mai mulţi trecători se opriseră lângă ei şi-i ascultau. Am citit-o şi eu, şi tot de la primul la ultimul rând…

— Da, dar ziarul de care vă vorbesc mă asigura că suntem în mai 1966!

— Poate o fi fost un număr vechi, interveni un tânăr

cu şapcă trasă adânc pe frunte până în dreptul sprâncenelor.

— Da, dar vedeţi… se pregăti să-i explice, scuturându-şi din nou pelerina, parcă ar fi vrut s-o arunce peste umeri, adunând-o, întreagă pe spate.

— Despre ce e vorba? întrebă cineva de lângă zid, fără să-şi scoată ţigara din gură, înaintând încet spre Pantelimon.

— Tovarăşul susţine că suntem în 1966…

— Îmi daţi voie, tovarăşe; n-am susţinut asta. Mi-am permis doar să vă întreb în ce an suntem. Mai precis, am vrut să mă conving că nu mă înşel când afirm că suntem în 1969, deşi…

— Deşi?

Îşi scoase ţigara dintre dinţi, şi vorba părea acum schimbată, aproape severă.

— Deşi, cum spuneam, ziarul pe care l-am citit azi dimineaţă, *Scânteia,* vreau să spun, indică precis: 19 mai 1966. Şi nu e pentru prima dată. Acum trei zile şi de două ori săptămâna trecută, şi mai înainte, toată luna aprilie, *Scânteia* pe care am primit-o şi am citit-o eu.

— Se întâmplă, vorbi cineva. Am un prieten la Slatina, şi mi-a arătat şi el, le-am văzut cu ochii mei… Numere din *Scânteia…* Toate erau din 1966…

— Era din provincie, îl întrerupse cineva. Slatina e un oraş frumos, dar e în provincie…

Câţiva încercară să râdă. Pantelimon se simţi atins pe braţ, şi întoarse capul. Bătrânul îi zâmbea cu înţeles.

— Ar trebui să te repezi şi dumneata până la Slatina, spuse. Poate te trezeşti din nou în anul 1966. Şi…

Dar îi întâlni privirile, îl văzu cum trage cu sete din ţigară şi tăcu, zâmbind încurcat.

— Nu vă mai astâmpăraţi! şuieră printre dinţi, strivind ţigara cu piciorul. Vă ţineţi de prostii. În loc să vă vedeţi de treabă…

II

Când, o jumătate de ceas în urmă, ieşi de la alimentară, îl găsi rezemat cu spatele de zid, aşteptându-l.

— Pantelimon, îl întrebă, de când îl cunoşti pe Zevedei?

Pantelimon înghiţi cu greu şi-şi trecu pachetul în cealaltă mână.

— Nu-l cunosc. Nici nu ştiam că-l cheamă Zevedei. L-am zărit de vreo două, trei ori, şi m-au frapat peticele de la pelerină: parcă ar fi fost cârpite pe locul epoleţilor. Dar, cum spune directorul nostru, tovarăşul Ulieru, armata română n-a cunoscut pelerine cu epoleţi. De aceea e suspect… Poate, în epoca feudală…

— Lasă epoca feudală, îl întrerupse celălalt. De ce spuneai că e suspect?

— Pentru că, aşa cum spune tovarăşul Ulieru, dacă s-ar putea dovedi cu certitudine, prin mijloace ştiinţifice, vreau să spun, dacă s-ar putea dovedi că peticele au fost cârpite pe locul epoleţilor, atunci pelerina este *sigur* furată de la Muzeul Armatei.

— Asta e altă mâncare de peşte, vorbi celălalt scoţându-şi pachetul cu ţigări. Lasă în pace Muzeul Armatei. De când îl cunoşti pe Zevedei?

Pantelimon îşi trecu pachetul în mâna stângă. Dar se răzgândi repede şi, apucându-l cu mâna dreaptă, se trase spre zid.

— V-am spus. L-am cunoscut acum o jumătate de ceas. Mă duceam la alimentară pentru nişte mezeluri, şi el m-a oprit, şi m-a întrebat: Vă rog, dacă nu vă supăraţi, îmi puteţi spune în ce an suntem? Şi i-am răspuns…

Pantelimon îşi înălţă brusc fruntea, şi zâmbi.

— Nu înţelesesem, credeam că mă întreabă de zi, şi i-am răspuns: 19 mai. Dar el m-a întrerupt: Nu, spuse, ştiu

şi eu că suntem în 19 mai. Dar, anul? În ce an suntem?…

— În ce an suntem? repetă celălalt zâmbind. Şi dumneata n-ai bănuit nimic?

Pantelimon se apropie şi mai mult de zid.

— Am crezut că poate nu-i în toate minţile sau că…

— Adică, ce vrei să spui cu asta? Că i s-a întâmplat ceva? Că a fost amestecat în vreo afacere suspectă şi că, în sfârşit, de-acolo i se trag toate?

— Cam aşa ceva sau poate că… În sfârşit, înţelegeţi ce vreau să spun.

Celălalt zâmbi din nou, apoi îşi aprinse absent ţigara.

— Dar de ce în *1966?* întrebă privindu-l cu pleoapele brusc şi sever apropiate. Nu ţi s-a părut suspect că Zevedei a precizat: *1966* şi nu un alt an, bunăoară 1956 sau 1960?

— Nu, recunoscu timid Pantelimon. Acum, că-mi spuneţi dumneavoastră, parcă mi se pare şi mie suspect. Căci, în fond, de ce 1966?…

Celălalt izbucni în râs.

— Prea mă crezi prost, tovarăşe.

Pantelimon păli şi încercă zadarnic să zâmbească.

— Eu? începu. De ce să vă cred cum spuneţi dumneavoastră?… Eu…

Dar se întrerupse, văzând apropiindu-se foarte grăbit, aproape în fugă, pe tânărul cu şapca trasă pe frunte.

— Plecase de-acasă, şopti gâfâind. Plecase cu cinci minute înainte.

— De la mul 13?

— Nu, de la 13 bis.

— Atunci te-a păcălit din nou. Ţi-am spus că la 13 bis… Dar, în sfârşit, deocamdată n-are importanţă.

Apoi, întorcându-se brusc spre Pantelimon.

— De unde ştiai de Muzeul Armatei?

— Eu? Nu ştiu nimic.

— Tovarăşe Pantelimon, vorbi celălalt printre dinţi, eu sunt un om bun de felul meu, dar…

Pantelimon îşi plecă umerii, şi se lipi de zid.

— Directorul nostru, de la administraţie, tovarăşul Ulieru, mi-a atras atenţia şi mi-a spus: Dacă s-ar putea dovedi cu precizie, prin mijloace ştiinţifice moderne, că în locul peticelor…

— Bine, bine, asta mi-ai mai spus-o. Dar de ce Muzeul Armatei?

— Tovarăşul director, Ulieru, spunea că e grav, pentru că era o piesă de muzeu. Cu alte cuvinte, era o piesă furată de la Muzeul Armatei.

Celălalt îşi scoase ţigara şi-l întrerupse clătinând de câteva ori mâna foarte aproape de obrazul lui Pantelimon.

— Dar dacă ai înţeles asta, cum de n-ai înţeles legătura cu 1966? Căci Zevedei ţi-a vorbit de 1966 iar nu de 1960 sau 1956!

Îl privi din nou, cu pleoapele mult apropiate, apoi şuieră printre dinţi.

— Prea ne credeţi proşti, tovarăşe!

— Eu, tovarăşe? exclamă Pantelimon lipindu-şi mâna liberă de piept.

— Nu vă mai astâmpăraţi!

Apoi, întorcându-se brusc către tânărul cu şapcă.

— Ce era cu Slatina? îl cunoaşte cineva?

— E de la aceeaşi secţie cu Făinaru. Se referea la chestia din septembrie.

— Atunci e suspect…

— Aşa spunea şi Făinaru. De aceea…

— Bine, am înţeles! îl întrerupse privindu-l ameninţător în adâncul ochilor.

III

Ca în fiecare zi, câteva minute înainte de ora

prânzului, se îndreptă spre biroul lui Ulieru. Dar în faţa ascensorului îl întâmpină dactilografa.

— Nu vă urcaţi degeaba, că astăzi n-a venit. Treburi, adaugă zâmbind, 20 mai, 21 mai, şi aşa mai departe…

Lui Pantelimon i se păru că dactilografa încercase să clipească din ochiul stâng, şi roşi, încurcat.

— Înţeleg, spuse şi se îndreptă spre uşă.

Dar după câţiva paşi se întoarse şi întrebă coborând glasul:

— Este ceva special? Vreau să spun 20 sau 21 mai au vreo semnificaţie specială?

Dactilografa îl privi din nou, mirată, şi de data aceasta Pantelimon nu se mai îndoi: tânăra clipea într-adevăr cu înţeles, din ochiul stâng.

— Depinde de oraş, spuse. În anumite oraşe de provincie 20 mai e mai important decât 21 mai…

— Oraşe de provincie, repetă visător Pantelimon. Ce curios! Aseară, nu ştiu nici eu bine de ce, mă gândeam la oraşele de provincie. La Slatina, bunăoară…

Ca şi cum nu l-ar fi auzit, tânăra zâmbi şi, clătinând scurt din cap, îi întoarse spatele.

În ziua următoare, Pantelimon se hotărâse să dejuneze în laborator. Desfăcuse pachetul cu mezeluri şi se pregătea să destupe o sticlă de bere, când în uşă apăru Ulieru.

— Te-ai şi întors? îl întâmpină Pantelimon cu bucurie. Atunci mergem la cantină…

Şi pentru că Ulieru tăcea, privindu-l preocupat, destupă sticla de bere, umplu un pahar şi i-l întinse.

— De unde ştiai că am fost la Slatina? îl întrebă Ulieru după ce sorbi cu grijă câteva înghiţituri.

Pantelimon tresări surprins.

— Ai fost la Slatina? Să mă trăsnească Dumnezeu dacă am ştiut ceva!

— Atunci de ce i-ai spus dactilografei că oraşul

dumitale favorit e Slatina? De ce tocmai Slatina, unde mă aflam eu? Şi, pentru că suntem prieteni şi am încredere în dumneata, îţi spun că fusesem trimis într-o inspecţie…

Pantelimon îşi goli paharul şi se aşeză pe scaun.

— Întâi şi întâi, n-am spus că Slatina e oraşul meu favorit. Nici nu-l cunosc. N-am fost niciodată la Slatina. I-am spus doar că, cu o seară mai înainte, mă gândeam nu ştiu nici eu bine de ce, mă gândeam la oraşele de provincie, bunăoară, la Slatina.

— Dar de ce tocmai la Slatina? îl întrerupse Ulieru căutându-i privirile.

Pantelimon ridică încurcat din umeri.

— Pentru că, n-am apucat să-ţi spun, pentru că, în sfârşit, alaltăieri, îndreptându-mă către alimentară, m-am întâlnit din nou cu individul acela cu pelerină, ştii care… Tipul despre care spuneai că dacă s-ar putea dovedi cu precizie…

Ulieru se apropie în vârful picioarelor de uşă şi o deschise brusc, privi în dreapta şi în stânga, apoi se întoarse şi se reaşeză pe scaun.

— Cred că nu e în toate minţile, continuă Pantelimon.

— Ai vorbit cu el?

— Doar câteva cuvinte. N-am apucat să-i vorbesc mai mult, pentru că… E o poveste întreagă.

— Dar ţi-a spus el ceva despre Slatina?

— Nu el. Se adunase acolo, pe trotuar, un grup întreg, şi cineva, nu mai mi-aduc bine aminte cine, a spus că şi la Slatina apare *Scânteia* cu data, să spunem, de 19 mai 1966 în loc de cum ar trebui, 19 mai 1969. Să vezi cum a fost…

Ascultându-l, Ulieru îşi trecea la răstimpuri batista pe frunte. Apoi o ascundea ruşinat în buzunar şi începea să-şi frece mâinile.

— Ar putea fi foarte grav, rosti în cele din urmă. M-ai băgat –, recunosc, fără să vrei – ne-ai băgat pe amândoi

într-o încurcătură din care Dumnezeu ştie cine are să ne scoată.

— Dar de ce e atât de grav? întrebă tulburat Pantelimon.

— Pentru că individul acela foarte suspect, individul cu pelerină, a adus vorba de ziarele din 1966.

— Dar ce s-a întâmplat în 1966?

Ulieru se ridică brusc şi deschise din nou uşa, privind până în fundul coridorului.

— Bună, bună! strigă, fluturându-şi mâna.

Apoi îşi apropie scaunul de al lui Pantelimon şi continuă în şoaptă.

— Să vorbim mai încet, că Petrescu Doi s-a întors să-şi verifice aparatele…

Se întrerupse şi răsuflă adânc.

— Ce s-a întâmplat în 1966? S-au întâmplat multe. În orice caz, în 1966 era mai bine ca acum, în 1969. Şi atunci, înţelegi, dacă oamenii citesc ziarele din mai 1966 când noi, de fapt, suntem în mai 1969… E, în orice caz, ceva subversiv. E împotriva Statului.

Se întrerupse o clipă, întoarse capul spre uşă, făcu un semn, şi continuă ridicând glasul.

— Este împotriva aşezării noastre socialiste. Întâlneşti saboteuri în orice întreprindere. Nu e de mirare. Duşmanul de clasă nu renunţă la privilegiile pe care, pe bună dreptate, partidul şi poporul…

Uşa se deschise şi în prag apăru Ioanichie Petrescu. Intră, cu tabacherea deschisă, îmbiindu-i.

— Ştiu, ştiu bine că nu fumaţi, dar eu, în orice caz, vă pun la încercare…

Apoi, întorcându-se către Ulieru.

— Cum decurge ancheta, tovarăşe inginer?

— N-a fost anchetă, răspunse Ulieru încercând să pară detaşat, aproape plictisit. Am fost în misiune de control. Totul decurge conform planului…

Ioanichie Petrescu îl privea, zâmbind ironic.

— Şi cu toate acestea, n-au livrat nici 20% din comenzile noastre.

— Au să livreze, au să livreze totul conform planului… Dar mie mi-e foame, adaugă ridicându-se brusc. Şi cum nu mă prea împac cu mezelurile, mă duc la cantină.

— Azi au ciorbă de fasole, preciza Petrescu continuând să zâmbească.

Lăsă să treacă un răstimp, jucându-se absent cu tabacherea, apoi, fără să-l privească, se adresă lui Pantelimon.

— Nu ştiam că-l cunoşti pe Năstase…

Pantelimon tocmai sfârşise de desfăcut pachetul cu mezeluri.

— Nu cred că-l cunosc. Cine e Năstase?

— Ai stat mult de vorbă cu el alaltăieri, în faţa alimentarei Mătăsari. Să ştii că e un element foarte capabil. Şi un om integru. Poţi să ai toată încrederea în el. Dar, adăugă căutându-i privirile, pentru că suntem numai noi doi, îţi pot spune că l-ai cam dezamăgit.

— Eu? exclamă Pantelimon ducându-şi mâna la piept.

— Dumneata. Ai fost reticent, parcă ţi-ar fi fost frică de el. Nu i-ai spus nimic de legăturile dumitale cu Zevedei, de când îl cunoşti, şi celelalte…

Pantelimon înghiţi cu greu, şi apucând paharul lui Ulieru, dădu peste cap restul de bere.

— Dacă ţi-e sete, continuă Petrescu, vino la mine, în laborator. Am întotdeauna o sticlă de bere rece.

— Nu, mulţumesc, nu mi-e sete. Dar pentru că veni vorba de tovarăşul Năstase şi de individul cu pelerină…

— Asta e mania lui, a lui Zevedei, îl întrerupse Petrescu: să poarte pelerina lui unchiu-său, colonelul.

— Tovarăşul Ulieru bănuia că a furat-o de la Muzeul Amatei.

— Nu, n-a furat-o. Unchiu-său, colonelul, a fost în

armata austro-ungară. A murit foarte bătrân, aproape centenar, la sfârşitul războiului. Dar Zevedei e un om ciudat: vrea să se distingă de popor, şi atunci recurge la orice semn distinctiv…

Pantelimon prinse curaj, şi începu să-şi aşeze mezelurile pe o farfurie de plastic.

— În fond, ţine să se declare pe faţă duşman de clasă…

— Cam aşa ceva, spuse Petrescu deschizând tabacherea. Dreptul lui.

— Dreptul lui? se miră Pantelimon. Într-o societate socialistă ca a noastră?

— Aşa a crezut el. Şi a tras consecinţele. Ştii şi dumneata că a stat 15 ani la închisoare; 15 ani, până a fost graţiat.

Pantelimon muşcase cu spor dintr-o felie de parizer, şi se trudea acum s-o mestece cât mai repede. Ioanichie Petrescu îl privea zâmbind.

— Şi dacă a fost graţiat, continuă după o pauză, nu mai poate fi arestat pentru că poartă pelerina lui unchiu-su… Dar vezi că nu se astâmpără. Are dreptate Năstase: sunt unii oameni care, oricâte li s-ar întâmpla în viaţă, nu se astâmpără.

Treptat, Pantelimon se lumină la faţă.

— D-aia întreabă în ce an suntem, spuse.

— Exact. Şi de aceea l-ai decepţionat pe Năstase, încercând să te prefaci…

— Eu? exclamă Pantelimon cu oarecare greutate, căci avea gura plină.

Petrescu râse cu poftă şi apoi, brusc, se hotărî şi alese o ţigară din tabacheră.

— Una străină, cu filtru; pentru zile mari… Da, dumneata, reluă calm, cu un glas neutru. Ai încercat să joci rolul tânărului naiv şi cu capul în nori, când noi toţi te cunoaştem, şi te apreciem ca pe un element strălucit, de

încredere şi de viitor.

— Nu înţeleg, spuse Pantelimon. Să mă trăsnească Dumnezeu dacă înţeleg la ce faceţi aluzie.

— Răspundeai ca şi cum nu l-ai fi cunoscut pe Zevedei…

— Dar nu-l cunosc.

— Dă-mi voie, te rog, îl întrerupse Petrescu ridicând braţul în aer. Ca şi cum nu l-ai fi cunoscut, iar pe de altă parte, te prefăceai că nu înţelegi legătura cu anul 1966.

— Acum înţeleg, mărturisi Pantelimon cu un aer de triumf. Foarte probabil, 1966 este anul când a fost graţiat…

Ioanichie Petrescu îl privi câteva clipe în tăcere, fumând absent.

— Recunosc că eşti mare meşter, ştii să-ţi ascunzi jocul. Dreptul dumitale, adăugă, regăsindu-şi zâmbetul. Dar dacă n-o ştiai, ţi-o spun eu: Zevedei a fost graţiat, ca toţi ceilalţi, în 1964. O ştie toată lumea…

IV

Ca de obicei când vecinii ascultau programul de nouă seara, Pantelimon îşi propti coatele pe birou, îşi înfundă degetele în urechi şi, cu încăpăţânare, continuă lectura. De câte ori întâlnea un nume străin, îl silabisea de mai multe ori, cu glas tare. Celebrul fiziolog englez John A. Davenport… Da-ven-port. Da-ven…

Dar auzise semnalul bine ştiut – cele cinci bătăi în uşă, cu o scurtă pauză după a treia ciocănitură – şi se grăbi să deschidă.

— Ar trebui să te căsătoreşti şi dumneata, ca toţi tinerii de viitor, spuse Ulieru. Ai avea şi dumneata televizor, ai asculta programul de la nouă seara…

Apoi coborând brusc glasul, adăugă:

— Hai să bem o bere.

După ce traversară bulevardul, Ulieru îl întrebă:

— Ce ţi-a spus Petrescu Doi după ce-am plecat eu?

Îl ascultă atent, întorcând la răstimpuri capul, să vadă dacă sunt singuri. Târziu, se opri din mers şi răsuflă lung, adânc, de mai multe ori.

— Vasăzică, ştie şi el ceva. Ştie cel puţin două lucruri: Întâi, că la Slatina e fierbere mare de când cu explozia de la Fabrica de Cerneală. Şi al doilea, ştie şi rezultatul anchetei…

Tăcu brusc, ridicând ca din întâmplare capul către o fereastră deschisă de la etajul trei. Pantelimon îi urmări privirile, apoi porniră amândoi deodată, grăbind pasul.

— Adică? îndrăzni să-l întrebe târziu.

— Ştie şi el că, în urma anchetei, s-a descoperit originea cernelii cu care se tipăreau până acum vreo două, trei săptămâni, numerele din *Scânteia* fals datate februarie şi martie 1966.

— Vasăzică, exclamă Pantelimon, Zevedei avea dreptate!

— Vorbeşte mai încet, îl întrerupse Ulieru. Omul dumitale avea dreptate, pentru că numerele apocrife există: le-am văzut şi eu. Le-am văzut la Slatina.

— Şi?… întrebă emoţionat Pantelimon.

— Nu înţeleg nimic, dar, evident, eu nu ştiu mare lucru. Ştiu doar ce mi s-a spus: că este la mijloc un complot vast şi foarte inteligent organizat… Mare ghinion! exclamă după un răstimp.

Se apropie de bordura trotuarului şi scuipă, cu furie, de mai multe ori.

— Mare ghinion! Şi pentru mine, că am fost trimis la Slatina, şi pentru dumneata, că te-a interesat o pelerină cu petice în dreptul epoleţilor, şi ai intrat pe mâna lui Năstase. Orice am face de aici înainte, suntem amândoi suspecţi. Ai văzut pe Petrescu Doi? A mai venit vreodată la dumneata, aşa, din senin, la ora prânzului?

— Nu cred.

— Asta, pentru că m-a zărit când am deschis uşa…

Pantelimon călca cu privirile în caldarâm, absent, preocupat.

— Dar nu înţeleg de ce fel de complot ar putea fi vorba, murmură după o lungă tăcere.

— Nu înţeleg nici eu. Cei care au cumpărat ediţiile – tirajul real, din 1966, şi ediţiile apocrife, din 1969 – spun că textele sunt *aproape* identice. Doar câteva modificări, de altfel fără însemnătate, şi multe greşeli de tipar, mai multe ca de obicei…

— Atunci?

— Ei spun că e complot. Deocamdată, se silesc să descopere pe toţi cei care primesc asemenea exemplare antedatate. Căci ajung cu poşta de dimineaţă, odată cu exemplarele ediţiei curente. Dar, evident, oamenii au prins de veste şi le ascund, poate chiar le distrug… Deşi, pe de altă parte, adăugă după o nouă pauză, am auzit că în unele oraşe de provincie se vând la bursa neagră…

Cu mare atenţie, au pipăit amândoi banca, să vadă dacă e bine uscată, apoi s-au aşezat, tăcuţi.

— E curios, e cât se poate de curios, şopti Pantelimon mai mult pentru sine.

Ezită o clipă, apoi continuă cu un glas ferm.

— Vreau să spun, curios tip de complot… Să reproducă numere întregi din *Scânteia,* având totuşi grijă să le antedateze cu trei ani, adică să le denunţe singuri că sunt apocrife…

— Aşa îmi spuneam şi eu. Dar, dacă organizatorii complotului vor să transmită mesagii în toată ţara, nu puteau găsi un mijloc mai sigur decât să le trimită prin chiar organul partidului.

Pantelimon clătină din cap.

— Bine, dar acum, o dată descoperiţi, nu mai au nicio şansă. Exemplarele vor fi controlate, unul câte unul,

înainte de a fi expediate.

— Nu poţi controla, în fiecare noapte, zeci de mii de exemplare. Ai paraliza circulaţia ziarului… În plus, exemplarele apocrife apar neregulat, uneori două, trei zile în şir, apoi deloc, o săptămână întreagă…

Tăcu brusc, îşi frecă nervos mâinile, apoi spuse încet privind bordura trotuarului:

— Ar trebui să te însori, să ai şi dumneata o familie, să-ţi cumperi televizor. Eşti tânăr. Să nu ajungi ca mine, adăugă.

Răsuflă adânc, obosit, şi întoarse capul spre Pantelimon.

— Tot ce ţi-am spus adineaori, nu le-am aflat la Slatina. Mi le-a spus Năstase, astă-seară. A venit la mine, şi mi le-a spus. Ca să-mi câştige încrederea, pretinde el. Şi, evident, m-a descusut, m-a întrebat tot ce e în lună şi în soare, dar m-a întrebat mai ales despre dumneata, de când te cunosc, şi celelalte… Iar la plecare mi-a mai spus ceva. Mi-a spus că te aşteaptă mâine, la el, la birou, către ora prânzului. Să n-ai nicio grijă, a adăugat, că dacă te va reţine acolo ceva mai mult, va telefona chiar el, acolo unde trebuie…

V

Plouase din nou, toată dimineaţa, şi, o dată ajuns în stradă, Pantelimon cercetă neliniştit cerul. Îşi ridică gulerul mac-ferlanului, îşi înfundă bascul până la urechi şi porni cu pas repede. Dar peste câteva minute ploaia se înteţi şi fu nevoit să-şi deschidă umbrela. Se prefăcea că nu remarcă zâmbetele trecătorilor, întorcând capul ca să-l privească, aproape alergând zgribulit sub jumătatea de umbrelă – dar ştia că roşise. Ajuns la câteva case de numărul 4 se hotărî brusc şi închise umbrela.

— Eşti ud leoarcă, tovarăşe, exclamă Năstase când îl

văzu intrând. Să nu răceşti. Poate ar fi bine să iei o aspirină. Dacă nu ai la îndemână, îţi dau eu.

— Nu, mulţumesc, nu cred că va fi nevoie. Nu răcesc atât de uşor.

Rezemându-se de speteaza fotoliului, Năstase îl privi ironic şi totuşi afabil, aproape cu simpatie.

— Am auzit numai bine despre dumneata, începu brusc. Îndeosebi directorul dumitale, tovarăşul Ulieru, te ridică în slava cerului. Spuneau că eşti pe cale de a face o mare descoperire. Nu ştiu ce substanţă care, în caz că...

Pantelimon zâmbi încurcat.

— Da, e în legătură cu una din materiile prime... Dar, vedeţi, e oarecum delicat... Într-un anumit fel, e un secret de Stat...

— Ştiu, de aceea nici nu insist... Dumneata nu fumezi? îl întrebă scoţând din buzunar un pachet de ţigări.

— Nu, mulţumesc. N-am fumat niciodată.

— Bine faci... Ştii de ce te-am chemat? îl întrebă privindu-l în ochi.

— Mi-a spus aseară tovarăşul Ulieru.

— Ce ţi-a spus?

— Mi-a spus să mă prezint la biroul dumneavoastră pe la ora prânzului. Iar dacă mă veţi reţine...

— Nu ţi-a spus tot. De altfel, nici nu mă aşteptam să-ţi spună tot. Să revenim, deci, la esenţial.

Înghiţi cu sete fumul, apoi continuă, fără să scoată ţigara din gură.

— Esenţialul, pentru noi, *nu* este povestea pe care ai auzit-o de la Zevedei. Esenţialul pentru noi este legătura, de care ai pomenit şi dumneata, acum trei zile, legătura între explozia de la Fabrica de Cerneluri din Slatina, tipografia clandestină unde se imprimă numerele false din *Scânteia* şi, mai ales, subliniez: *mai ales,* incidentul de la Muzeul Armatei, *tot* din 1966, incident care a dus la procesul subdirectorului. Cunoşti detaliile, nu ţi le mai

amintesc… Dar, adăugă scoţând ţigara din gură şi plecându-se puţin deasupra biroului, cu privirile în ochii lui Pantelimon, dumneata mai ştii şi altceva… Bunăoară, continuă după o scurtă pauză, formula vopselelor prin care au fost alterate culorile câtorva uniforme din secolul XIX. Subdirectorul Muzeului spunea „modificări”, dar de fapt erau falsuri, pentru că au fost schimbate radical culorile originale. Or, s-a dovedit la anchetă, substanţele întrebuinţate nu se puteau obţine, în 1966, decât în două locuri: la Fabrica de Cerneală din Slatina, şi la laboratorul unde lucrai dumneata atunci, în 1966.

Îşi stinse ţigara, strivind-o îndelung, fără grabă, în scrumieră.

— De aceea te-am chemat, reluă târziu. Din scurta convorbire de acum patru zile, mi-am dat seama că ai remarcat şi dumneata legătura ce ne interesează… Începe de unde vrei dumneata.

Pantelimon îşi dădu deodată seama că zâmbeşte şi se răsuci încurcat pe scaun.

— Dacă v-aş spune adevărul, începu brusc, cu glasul ferm, aţi crede că sunt ori prost, ori nebun – şi mi-aş pierde slujba, aş fi trimis la munca de jos. Dar eu tot vi-l spun, pentru că n-am încotro. Adevărul este că acum trei ani, în 1966, eu lucram tot la proiectul de care v-am spus, cel în legătură cu materiile prime. Sunt pur şi simplu nul în chimia cernelurilor. Iar despre schimbarea culorilor anumitor uniforme de la Muzeul Armatei, aud de asta pentru prima oară astăzi, de la dumneavoastră. În ce priveşte explozia de la Slatina, ştiu doar ce mi-a spus aseară tovarăşul Ulieru.

— Nu m-ai înţeles bine, îl întrerupse, aproape sever, Năstase. Eu n-am spus că ai fi fost implicat direct în pregătirea cernelurilor. Ţi-am amintit, doar, că ai lucrat într-un laborator unde se puteau fabrica asemenea cerneluri. Nu numai că ai lucrat acolo, dar printre colegii

şi colegele dumitale de laborator se află şi o anumită tânără, foarte frumoasă, care…

Pantelimon se îmbujoră.

— A fost greşeala mea, spuse. Nu eram făcuţi unul pentru altul şi ne-am despărţit.

— Nu, nu mă refeream la asta. Îţi aminteam doar că tânăra chimistă locuia în strada Luceafărului numărul 13, iar la 13 bis locuia Zevedei…

Pantelimon înghiţi de mai multe ori, cu efort, ca şi cum ar fi încercat zadarnic să-şi recapete glasul.

— E greu de crezut că n-ai întâlnit niciodată pe Zevedei.

— Şi totuşi acesta este adevărul, izbucni Pantelimon. Nu l-am întâlnit!

— Să admitem şi asta, continuă calm Năstase. Dar este de neînchipuit că n-ai aflat nimic din tot ce se lucra, şi se vorbea, în celelalte secţii, bunăoară în laboratoarele cernelurilor…

— V-am spus, sunt nul în chimia cernelurilor.

— Şi, totuşi, colega dumitale, domnişoara Sanda Irineu, lucra în secţia cernelurilor.

Pantelimon ridică încurcat din umeri.

— Când eram singuri, spuse, nu discutam niciodată probleme de chimie.

— Dar când eraţi în grup? La cantină, bunăoară, sau în excursia pe care aţi făcut-o, cu alţi doisprezece colegi şi colege, în Munţii Neamţului, în vara 1966?

— Atunci am fost ultima oară împreună, vorbi grav Pantelimon, ridicând fruntea. Când ne-am întors la Bucureşti, nu mai era nimic între noi.

— Şi nu te-a frapat nimic din tot ce se vorbise şi se discutase atunci? Nu-ţi mai aduci nimic aminte? Bunăoară, de doctorul Magheru, care a fost apoi transferat la Slatina? Colegii dumitale spun că eraţi prieteni…

— Nu eram prieteni. De altfel, dacă vreţi să

cunoaşteţi adevărul, din cauza lui m-am despărţit de Alexandra…

Năstase continua să-l privească, clătinând încet capul.

— Şi cu toate acestea, dumneata n-ai rupt definitiv legăturile cu tovarăşa Irineu. Îi scriai la răstimpuri…

— Cărţi poştale ilustrate, zâmbi Pantelimon, căci făcea colecţie…

— Anul trecut i-ai trimis chiar o carte…

— Era o broşură în limba germană, ştiam că o interesează… Am voit să-i fac plăcere.

— Dar nu i-a mai ajuns, continuă Năstase, pentru că, între timp, tovarăşa Irineu schimbase din nou adresa. A fost trimisă în misiune în Suedia şi a rămas acolo…

Pantelimon păli, îşi trecu mâna prin păr şi începu să-şi şteargă picăturile de ploaie, parcă atunci le-ar fi simţit pentru întâia oară.

— Nu ştiai că a rămas în Suedia?

— Nu, răspunse absent Pantelimon.

Apoi îşi privi mâna udă şi o lăsă stânjenit pe genunchi.

— Dacă ţi-a rămas părul ud, atunci răceşti la sigur, spuse Năstase, ridicându-se. Să-ţi dau o aspirină.

Pantelimon o înghiţi supus şi goli pe nerăsuflate paharul cu apă.

— Mulţumesc, spuse aşezând paharul în colţul biroului.

— Dar ştii, nu s-a împăcat cu clima din Suedia şi a plecat mai departe. Mult mai departe… Se pare că s-a stabilit în Uganda…

VI

După ce ascultă convorbirea înregistrată la magnetofon, Ghibercea întoarse capul şi-l întrebă.

— De ce i-ai spus că s-a stabilit în Uganda?

— Aşa, la întâmplare, să văd cum va reacţiona.

— A reacţionat cum nu se putea mai bine… Ori nu ştie nimic, şi atunci, vorba lui, e prost; ori îşi ascunde atât de bine jocul încât, tot vorba lui, ar putea fi pe jumătate nebun…

Tăcu, înălţând capul, şi-şi opri privirile în tavan.

— Timpul trece, ediţiile clandestine apar, e adevărat, la intervale neregulate, şi noi am rămas exact acolo de unde am pornit acum trei luni, când am descoperit primul număr apocrif.

Năstase îşi corectă poziţia pe scaun, apoi, văzând că tăcerea se prelungeşte, îndrăzni.

— Permiteţi, tovarăşe colonel, tot am aflat câte ceva.

— Bunăoară?

— Bunăoară, legătura între Slatina şi Muzeul Armatei…

— Măcar dacă am putea fi siguri că există o legătură…

— …Sau că modificările introduse în text, şi mai ales greşelile de tipar, alcătuiesc un cod, prin care se transmit mesagii.

Ghibercea îşi întoarse încet fotoliul spre fereastră, continuând să examineze atent tavanul.

— Modificări introduse în text, repetă el rar. Cea mai importantă este şi cea mai misterioasă: „Visători din toate ţările, uniţi-vă!” Sau, cum spui, *mai ales* greşeli de tipar: „providenţă” în loc de „provenienţă”, „confuzie” în loc de „difuzie” şi altele la fel. Cele mai multe, cu o literă în minus sau două litere în plus…

— Conform codului, sugeră timid Năstase.

— Dar, după trei luni, serviciile speciale încă n-au descifrat codul.

Năstase îşi corectă din nou poziţia pe scaun.

— Ştim, cel puţin, că se transmit mesagii unor

anumite grupe subversive; foarte probabil, se organizează acte de sabotaj sau, şi mai probabil, se pregăteşte un complot…

Ghibercea îşi întoarse hotărât fotoliul spre Năstase, şi-l privi lung, pe sub sprâncene.

— Ştii foarte bine, tovarăşe, că dacă există duşmani de clasă şi se comit acte criminale de sabotaj, nu s-a remarcat nicio schimbare în ultimele trei luni. Totul se petrece ca şi cum numerele apocrife n-ar exista, sau n-ar circula. Este, sigur, o acţiune clandestină împotriva Statului. Dar nu se văd rezultatele…

— Poate că n-au trecut încă la acţiune, sugeră Năstase…

— Şi asta e posibil… Singurul argument în favoarea ipotezei unei acţiuni organizate este Zevedei…

— Aşa vă spuneam şi eu…

— Dar nu în sensul în care crezi dumneata, continuă Ghibercea. Greşeala a fost făcută de la început, de când l-aţi lăsat pe Zevedei să înţeleagă că am aflat multe despre el, că e deci urmărit pas cu pas. Bine că nu l-aţi arestat! Atâta ar mai fi trebuit!… Dar, în orice caz, purtarea lui Zevedei nu se poate explica decât dacă există o organizaţie secretă din care, direct sau indirect, face şi el parte. Altminteri, ar trebui să-l considerăm nebun; şi nebun, *sigur* nu e.

— Şi cu toate acestea, începu timid Năstase.

— Cei care nu-l cunosc bine ţi-ar da dreptate, îl întrerupse Ghibercea. Căci ce sens ar avea să acosteze oamenii în faţa alimentarei Mătăsari, pe care o *ştie* sub supravegherea dumitale, să-i acosteze şi să-i întrebe în ce an suntem, aducând deci vorba despre exemplarele apocrife? Şi ce sens ar avea pelerina lui cu două petice cusute pe locul epoleţilor? Nimeni din toţi cei care l-au întâlnit vreodată şi l-au văzut vorbind despre exemplarele din anul 1966, nimeni nu-l mai poate uita. Omul se poartă

ca şi cum ar vrea să atragă atenţia asupra lui, şi în aşa fel încât *să nu poată fi uitat.* Mai ales când unul ca dumneata, evident, în interesul serviciului, îţi trimiţi curierii în strada Luceafărului nr. 13, şi repeţi adresa în gura mare.

Năstase îşi îndreptă din nou poziţia, pregătindu-se să se justifice.

— Ştiu, a trebuit s-o faci, dar a fost o greşeală… Să revenim însă la obiectivul pe care-l urmăreşte Zevedei. Nu există decât o singură explicaţie: omul a pierdut legătura cu agentul sau superiorul lui. Ştie că se găseşte undeva, aici, în Capitală, şi îi tot transmite semnale. Probabil că azi, mâine, va afla de el tot Bucureştiul. Şi Zevedei speră să se pomenească într-o noapte cu omul pe care-l aşteaptă…

— Ambele locuinţe sunt supravegheate 24 de ore din 24, vorbi Năstase. Şi nr. 13 şi 13 bis. Avem observatori la numerele 10, 12 şi 14. Toţi cei care îl vizitează pe Zevedei, sau pe vecinul lui, Ioan Roată, au fost urmăriţi şi, când a trebuit, interogaţi. Iar în timpul nopţii nu L-a căutat nimeni. Şi nici Zevedei n-a ieşit vreodată din casă după ora 10 noaptea.

— Asta o ştiam şi eu, îl întrerupse Ghibercea. Dar odată şi-odată, ziua sau noaptea, are să-şi contacteze omul de legătură pe care-l aşteaptă. Altminteri…

— Deci, e vorba de un complot, spuse Năstase ca să întrerupă tăcerea…

— Într-un anumit fel, da. Dar dacă e complot, şi Zevedei a pierdut legătura, şi tot o caută mereu, cum se face că astăzi, 26 mai, s-au descoperit deja exemplare în 14 oraşe, ca să nu mai vorbesc de Bucureşti? Cum se face că…

Se întrerupse şi începu să se joace cu degetele pe birou. Apoi apăsă pe butonul din stânga telefonului, şi când uşa se deschise, spuse fără să întoarcă capul.

— Adu-mi ultimul dosar cu rezultatele serviciilor

speciale.

Aştepta tăcut, continuând să-şi mişte degetele într-un ritm curios, ca şi cum le-ar fi mişcat când pe claviatura unui clavecin, când pe o tobă.

— Ultimul dosar pare tot atât de nul ca şi cel de săptămâna trecută, şopti după ce răsfoi primele pagini. S-au înregistrat toate greşelile de tipar, s-au făcut tabele şi statistici, au fost consultaţi doi eminenţi matematicieni şi chiar un specialist în computerele electronice… Şi până azi, nimic. Nu ştim nimic!

— Dar de ce să ne mai ascundem după deget, tovarăşe Năstase?! Ştii la ce fac aluzie, adăugă după o pauză coborând uşor glasul. Am înţeles şi noi, s-a înţeles şi sus, apoi şi mai sus… S-a înţeles asta demult. Nu există în toată ţara şi nici n-ar putea exista o tipografie capabilă să furnizeze asemenea ediţii apocrife. Deci, ne consolăm măcar cu această ipoteză: că exemplarele apocrife ar putea fi tipărite la una din ambasadele din Capitală. Una din ambasadele ţărilor prietene… sau mai puţin prietene, adăugă încercând să zâmbească. Dar este doar o ipoteză…

— Şi totuşi, îndrăzni Năstase, cerneala fabricată la Slatina…

— Dacă am putea fi siguri măcar de asta! exclamă Ghibercea. Să admitem, totuşi, că este aceeaşi cerneală. Dar unde e tipografia, şi cum se asigură circulaţia? Şi pentru ce, în ce scop! *Cuiprodest?* dacă ai învăţat cumva latina în liceu să-ţi mai aduci aminte. *Cuiprodest?* „Visători din toate ţările?”…Dar unde sunt? Şi cine sunt?…

VII

În fiecare zi, câteva minute înainte de prânz, Pantelimon se îndrepta hotărât spre biroul lui Ulieru. Dar pe măsură ce se apropia, încetinea pasul. Ajuns în dreptul ascensorului se rezema de perete şi deschidea ziarul. Dar

nu izbutea să citească. La răstimpuri îşi ridica privirile şi cerceta pendula. Apoi îşi împăturea ziarul şi pornea agale spre cantină. Ajungea printre cei din urmă şi mânca la repezeală, fără poftă, cu ochii în farfurie. Dacă îi vorbea cineva, tresărea speriat, clipind din ochi, silindu-se să zâmbească. Sfârşea întotdeauna prin a se interesa de cel mai apropiat magazin cu umbrele.

— Deci este adevărat ce se vorbeşte, auzi glasul lui Ulieru în spatele lui. Vrei cu tot dinadinsul să-ţi cumperi o umbrelă!

După ce-i strânse viguros mâna, Ulieru îl privi, încruntându-se.

— Dar ce se întâmplă cu dumneata? Pari de pe altă lume.

— Au reînceput insomniile, răspunse încruntat Pantelimon. Tovarăşul Năstase avea dreptate: am răcit săptămâna trecută. M-a pătruns ploaia şi deşi mi-a dat o aspirină, părul mi-era ud, mai ales la ceafă, şi am răcit. De aceea tot voiam să-mi cumpăr o umbrelă solidă. Poate una din acelea de-acolo, adăugă întinzând braţul şi arătându-le.

Ieşind din magazin, Ulieru îi spuse.

— Dacă n-ai altceva de făcut, haide cu mine… Nu ne-am văzut de o săptămână, continuă coborând glasul. Dar în săptămâna asta am aflat mai multe despre dumneata decât am aflat în doi ani.

Pantelimon întoarse brusc capul şi-l privi curios.

— …Şi sunt sigur că şi dumneata ai aflat tot atât de multe despre mine, continuă Ulieru zâmbind. Pentru că, deşi nu ne-am mai întâlnit, am comunicat prin intermediar. Năstase îmi repeta tot ce discutase cu dumneata, iar uneori deschidea magnetofonul şi îmi cerea să comentez anumite pasagii. Fără îndoială că acelaşi lucru s-a petrecut şi cu dumneata…

— Acelaşi lucru, şopti Pantelimon plecându-şi privirile. Exact acelaşi lucru…

— Nu trebuie să-ţi faci proces de conştiinţă, reluă Ulieru. Aşa sunt vremurile…

Întoarse capul şi se opri, răsuflând adânc.

— Dar nu pentru asta te căutam. M-au interesat interpretările dumitale.

— Ce interpretări? îl întrerupse, speriat, Pantelimon.

— Tot ce-ai spus despre Zevedei. Este pasionant. Deci, adăugă coborând mai mult glasul, îl cunoşti bine. Când l-ai întâlnit?

— Nu-l cunosc deloc. L-am întâlnit o singură dată, atunci când m-a oprit să mă întrebe în ce an suntem… Dar tovarăşul Năstase are o întreagă colecţie de convorbiri înregistrate pe bandă, şi le-am ascultat şi eu; unele, chiar de două, trei ori…

Se opri din mers şi întoarse capul spre Ulieru. De data aceasta un zâmbet îi lumina întregul obraz.

— Acest Zevedei, continuă cu o neaşteptată fervoare în glas, este un om mai mult decât interesant. Este unic! Probabil că de aceea adorm atât de târziu. Nu e noapte să nu mă gândesc la el, şi încerc să înţeleg ce voia să spună când afirma că: „Am făcut politică 15 ani”.

— „… puşcărie tot 15 ani”, continuă Ulieru zâmbind, „şi vreau să înţeleg…”

— „Vreau să înţeleg sensul acestor 30 de ani”, reluă Pantelimon. „Căci ambele perioade alcătuiesc o totalitate”.

— Cred că el a spus „ambele faze”, îl întrerupse Ulieru. Dar e acelaşi lucru.

— „De aceea mă interesează problema timpului”, continuă să citeze Pantelimon. Problema timpului, repetă visător. Se opri din nou, şi căută privirile lui Ulieru.

— Dar asta nu poate avea nicio legătură cu ziarele antedatate 1966…

— Şi totuşi, Năstase îl bănuieşte pe el, vorbi absent Ulieru. Hai mai bine să mergem.

— Evident, antedatarea ziarelor trădează o anumită

preocupare cu „problema Timpului”. Dar tot ce-a spus mai înainte Zevedei, dacă a fost sincer, şi eu cred că a fost – poate e nebun, dar e sincer – tot ce-a spus mai înainte indică altceva... Nu ştiu dacă ai ascultat toată convorbirea înregistrată în acea zi.

— Am ascultat o bună parte, dar nu ştiu dacă a fost întreaga convorbire. Te referi, foarte probabil, la ce-a spus Zevedei, despre von Braun...

— Exact! exclamă Pantelimon. Am ascultat acel pasaj de trei ori şi îl ştiu aproape pe dinafară. M-a încântat, înainte de toate, sinceritatea lui, când a subliniat că fenomenul politic îi este, acum, perfect indiferent.

— A mai spus ceva, mai înainte, interveni Ulieru. A spus: „Misterul antedatării ziarelor este un pseudomister. Este pur şi simplu o performanţă de ordin tehnologic”.

— Cred că asta a spus-o în urmă, *după* ce-a insistat că fenomenul politic îi este, acum, perfect indiferent. Dar asta n-are importanţă. După ce-a vorbit de „problema Timpului”, a adăugat: „Ar trebui să mă încurajaţi, căci cei ca mine, pasionaţi de problema Timpului, nu au, şi nici nu pot avea, vreo putere politică”.

— Aduceţi-vă aminte de răspunsul lui von Braun când Hitler i-a cerut să grăbească perfectarea rachetelor, ca să asigure victoria.

Pantelimon se opri şi-i apucă braţul.

— I-a spus: „Pe mine nu mă interesează cum să câştigăm mai repede războiul; pe mine mă interesează să ajungem mai repede în Lună. Şi aşa s-a întâmplat: germanii au pierdut războiul, dar datorită lui von Braun, au ajuns în Lună!”

— Haide să mergem, îl îndemnă Ulieru, după ce mai întoarse o dată capul şi cercetă strada.

— Şi cu toate acestea, reluă târziu Pantelimon, exemplul lui von Braun poate fi înţeles în două feluri. Poate Zevedei vrea să spună: pe mine mă interesează „problema

Timpului” şi von Braun ilustrează admirabil triumful celui care a privit *departe,* peste ani, dincolo de ani, dincolo de timp. Pe de altă parte, i se poate răspunde: dar triumful lui von Braun este pur tehnologic şi, ca atare, se traduce prin putere politică…

— În acest caz, îl întrerupse Ulieru.

— În acest caz, citând exemplul lui von Braun, Zevedei s-a gândit la altceva… Dar la ce? De aceea nu pot să dorm, adăugă după o pauză. Mă răsucesc în pat, şi mă tot întreb: la ce s-a gândit?

— Poate nu s-a gândit la nimic, spuse Ulieru.

— Atunci, ar fi şi mai interesant, pentru că, în acest caz, fără să vrea, fără să-şi dea seama, s-a trădat!

Se opri brusc, şi apucându-i braţul, îl întrebă în şoaptă:

— I-o spun eu sau i-o spui dumneata? Ar putea fi primul pas către descifrarea codului…

— Spune-i-o dumneata, căci eşti tânăr şi ai nevoie de galoane. Dar spune-mi şi mie. Am să i-o repet şi poate se va convinge că nu-i ascund nimic.

Întoarseră amândoi capetele şi-şi rotiră privirile de jur-împrejur.

— Von Braun, Lună, alunizare, începu Pantelimon. Mesajele ar putea fi transmise printr-un cod fondat pe fazele Lunii. Greşelile de tipar şi celelalte modificări aduse ediţiei originale şi-ar putea găsi sensul ţinându-se seama de indicaţiile calendarului lunar.

— Nu înţeleg, şopti Ulieru.

— Şi totuşi, în fond, e destul de simplu. Deschizi ziarul, citeşti informaţiile din ziua aceea: lună plină, sau în creştere, sau în descreştere, şi cauţi greşelile de tipar. Să spunem, azi e lună plină; numeri deci 12 cuvinte – sau 12 litere – după prima greşeală de tipar, şi apoi treci la a doua greşeală, la a treia, şi aşa mai departe. Copiezi aceste cuvinte sau, poate, numai literele iniţiale – şi ai aflat

mesajul.
— Să fie oare aşa? şopti emoţionat Ulieru.
— Nu ştiu, pentru că n-am văzut niciun exemplar din ediţiile apocrife. Dar s-ar putea verifica.
— Haide să mergem! spuse Ulieru.
Păşea gânditor, întorcând la răstimpuri capul spre Pantelimon şi privindu-l curios, cu admiraţie şi totodată cu teamă.
— Te felicit, şopti târziu. Şi mă bucur că ai încredere în mine… Ştii, nu m-am simţit bine când te-am auzit vorbind de fosta dumitale dragoste, d-ra Irineu. Nu ştiam. Ne cunoaştem de aproape doi ani, şi nu mi-ai spus nimic…

VIII

— Mă tot gândeam, azi dimineaţă, în avion, începu Pantazi după ce le strânse mâinile, mă gândeam: cu ce seamănă? Şi adineaori, intrând aici, am înţeles; e ca în povestea aceea cu satul care îşi omorâse bătrânii. Îi omorâseră pe toţi, afară de unul singur. Iar când s-au încurcat lucrurile… Cunoaşteţi urmarea.
— S-au făcut greşeli, spuse Ghibercea zâmbind încurcat.
Pantazi îl privi scurt, clătină din cap, apoi se aşeză în fotoliu.
— Partidul nu face niciodată greşeli, continuă scoţându-şi scobitoarea din gură şi aşezând-o pe marginea ceştii cu cafea. Doar conjuncturile se schimbă… Şi ce plăcere, adăugă rotindu-şi ochii în jurul mesei, ce plăcere să văd că nu mi-aţi uitat tabieturile: cafea turcească, fără caimac…
Un zâmbet timid le lumină pentru câteva clipe feţele. Apoi toţi şase îşi îndreptară privirile spre Ghibercea. Cu un tremur aproape imperceptibil al mâinii, Pantazi apucă ceaşca şi sorbi pe îndelete, cu încântare.

— Exact ca pe vremurile bune… Dar fabula cu satul fără bătrâni, adăugă întorcându-se către Ghibercea, mă pune pe gânduri. Dacă m-aţi adus cu un avion special înseamnă că lucrurile s-au încurcat rău de tot. Şi pentru că, pe vremuri bune, se spunea că am iarba fiarelor…

Ca la un semnal, toţi şase izbucniră într-un râs scurt, sfios, căutând privirile lui Ghibercea.

— …V-aţi închipuit că, doar ce-am să scot iarba fiarelor din buzunar, am să ating lacătul şi, ca prin farmec, au să se sfarme toate încuietorile.

Apucă ceaşca, o dădu peste cap, apoi, adresându-se lui Ghibercea, îl întrebă:

— Despre ce e vorba?

Ghibercea îi întinse un dosar.

— Îmi închipui că ştiţi deja despre ce este vorba.

Pantazi deschise dosarul şi luă în mână un exemplar din *Scânteia,* îl parcurse dintr-o singură privire, apoi îl aşeză cu grijă la loc.

— E din 6 iunie 1966, spuse.

— A apărut şi s-a distribuit acum trei zile, precizează Ghibercea. N-aţi auzit nimic despre ediţiile apocrife ale *Scânteii?*

Pantazi luă scobitoarea, o rupse în bucăţele şi începu s-o mestece încet, concentrat.

— De doi ani verific identitatea şi cercetez dosarele lucrătorilor de la uzinele pe care le cunoaşteţi. Nu prea am timp de altceva… Evident, am auzit şi eu multe, ca toată lumea. Dar nu ştiu nimic precis, adăugă începând să depună, meticulos, fără grabă, fărâmele de scobitoare pe marginea farfurioarei.

Ghibercea se adresă unui tânăr pe jumătate chel, cu ochelari negri, aşezat la capătul mesei.

— Începe dumneata, Dumitraşcu.

Pantazi îl ascultă, răsfoind în acelaşi timp dosarul. După câteva minute, ridică mâna şi-l întrerupse.

— Ziarele acestea, apocrife, cum le spuneţi, au fost tipărite sau în tipografia *Scânteia* sau au fost procurate de una din ambasadele din Capitală.

— Aşa credem şi noi, zâmbi cu înţeles Ghibercea. Şi pentru că suntem siguri că n-au fost tipărite la tipografia noastră, ne întrebăm de ce au fost introduse şi difuzate de vreo ambasadă. Ascultaţi mai departe…

Pantazi scoase din buzunar o altă scobitoare şi, cu capul plecat, apropiindu-şi uşor pleoapele, ascultă rezultatele cercetărilor întreprinse de serviciile speciale: analiza hârtiei şi a cernelii, statistica greşelilor de tipar, încercările de descifrare a codului prin care sunt transmise mesagiile.

— Dar de unde ştim că sunt trimise mesagii? întrebă Pantazi.

— Altminteri, ce sens ar avea toate eforturile noastre acestea, considerabile, de a tipări şi a distribui în toată ţara câteva mii de exemplare apocrife? vorbi Ghibercea. Pentru că, o să vedeţi, mai sunt şi alte elemente. Ascultaţi mai departe.

Pantazi îşi rezemă coatele de birou şi, sugând discret vârful scobitoarei, ascultă.

— Ce e cu pelerina lui Zevedei? întrebă deodată. L-am cunoscut şi eu pe vremuri…

La semnul lui Ghibercea, Năstase deschise dosarul din faţa lui şi citi câteva fraze, în timp ce pe ecran apăruse Zevedei ieşind radios din alimentara Mătăsari şi săltându-şi pelerina pe umeri.

— De felul lui e mai puţin vesel, adăugă Năstase. Dar în ziua aceea găsise şuncă…

Imobilizat pe ecran, Zevedei continua să zâmbească, cu pachetul în mâna stângă, iar cu dreapta pregătindu-se să-şi aranjeze pelerina.

— A fost pelerina unui unchi al lui, colonelul Bruno Flondor, din armata austro-ungară, explică Năstase. Dar

acum cred că e util să asculţi una din primele convorbiri, continuă cercetând magnetofonul „Eu am făcut politică 15 ani, se auzi vocea lui Zevedei, şi puşcărie tot 15 ani... De aceea *trebuie* să înţeleg problema timpului...”

Câteva minute în urmă, Pantazi ceru să i se repete pasajul cu von Braun. Li se aduse a doua cafea şi începu s-o soarbă pe îndelete, ascultând pe Năstase citind fişa lui Pantelimon. Origine socială sănătoasă. Fiu de muncitori din Valea Jiului. Student eminent, deşi lipsit de spirit politic. Înainte chiar de a-şi lua doctoratul i s-a acceptat un proiect destul de îndrăzneţ la secţia C. După şase luni de cercetări, rezultatele s-au dovedit atât de neaşteptate încât proiectul a fost trecut, cu prioritate, la secţia A, iar Pantelimon promovat şef de laborator, cu grad de asistent universitar. Fără a se cunoaşte motivul, rupe logodna cu tovarăşa Sanda Irineu, colega lui de laborator. Devine suspect în noiembrie 1967 şi se află de-atunci sub supraveghere. Nu are prieteni. Singurul cu care stă de vorbă la cantină şi se întâlneşte câteodată este tovarăşul Ulieru, de la direcţia contabilităţii.

— Cum arată? întrebă Pantazi.

Îl văzu pe ecran, în faţa alimentarei Mătăsari, apoi în laborator, privind încruntat conţinutul unei retorte, apoi înaintând pe stradă alături de Ulieru; în cele din urmă, apucând braţul unei tinere, parcă ar fi vrut s-o îmbrăţişeze.

— Este tovarăşa Sanda Irineu, explică Năstase. A studiat patru ani, la Facultatea de Chimie din Moscova. Specializată în aniline şi cerneluri. În noiembrie 1967 a fost trimisă la un congres la Stockholm şi nu s-a mai întors. Actualmente în Uganda. Colecţionează cărţi poştale ilustrate, din lumea întreagă.

Năstase rezumă apoi convorbirile lui cu Ulieru şi cu Pantelimon răsfoind dosarul şi citind adesea fraze întregi sau, la cererea lui Pantazi, deschizând magnetofonul şi lăsându-l să vorbească. După un sfert de ceas, ascultând

pentru a doua oară explicaţiile lui Pantelimon relativ la posibilităţile unui cod construit pe fazele lunii, se întoarse spre Ghibercea.

— Şi? întrebă. Aţi încercat?

Ghibercea zâmbi, neîncercând să-şi ascundă satisfacţia, şi ridică din umeri.

— Serviciile speciale au început calculele chiar în noaptea aceea, 2 spre 3 iunie, pe baza ediţiei apocrife din acea dimineaţă. Niciun rezultat. S-au cercetat apoi toate numerele anterioare. Nimic… Ipoteza lui Pantelimon e destul de ingenioasă, dar codul, admiţând că *există* un cod, n-a fost încă descifrat…

Pantazi rămase pe gânduri şi nimeni nu îndrăzni să tulbure tăcerea.

— Înainte de a proceda mai departe, începu el târziu, trebuie să vă fac o mărturisire: m-aţi adus degeaba. Nu vă pot ajuta. Pentru simplul motiv că problema aceasta depăşeşte teritoriul naţional. Şi eu nu sunt bun la probleme de ordin internaţional. Ar trebui să consultaţi serviciile anumitor ţări prietene…

— Am făcut-o demult, spuse Ghibercea. Nici nu se putea altfel, pentru că aflaseră şi ei, probabil câteva ceasuri după noi. Au urmărit şi ei aceleaşi piste ca şi noi: explozia de la Fabrica de Cerneală, procesul subdirectorului Muzeului Armatei, supravegherea tipografiei şi a distribuţiei ziarului. I-am întâlnit peste tot. Şi, foarte probabil, au utilizat şi ei calculatoarele electronice… Fără niciun rezultat.

— Şi totuşi, începu Pantazi mestecând calm un rest de scobitoare, totuşi, afacerea *nu poate fi* decât internaţională. Noi suntem o ţară mică, şi duşmanii noştri interni au fost demult anihilaţi sau reduşi la neputinţă. Este imposibil de închipuit că, sub ochii noştri, s-a putut organiza în ultimele trei, patru luni, o acţiune subversivă de asemenea proporţii şi dispunând de mijloace tehnice pe

care le-ar invidia multe ţări…

Ghibercea îl ascultase privind triumfător în jurul lui.

— La aceleaşi concluzii am ajuns şi noi, spuse. Dar se pune necontenit întrebarea: De ce? În ce scop? Dacă ediţiile apocrife trimit mesaje subversive, de ce nu se întâmplă nimic mai mult, şi nimic *altceva* decât se întâmplă până în iarna trecută? Şi, de orice fel de acţiuni subversive ar fi vorba, mijloacele folosite sunt prea complicate şi prea costisitoare.

Vecinul din stânga lui Ghibercea înălţă mâna.

— Dacă permiteţi, tovarăşe colonel, aş vrea să pun o întrebare tovarăşului Pantazi… Când aţi spus că problema este internaţională, la ce v-aţi gândit?

Înainte de a-i răspunde, Pantazi, îl privi lung, parcă atunci l-ar fi văzut pentru întâia oară.

— M-am gândit că s-ar putea ca înşişi autorii operaţiei să ne fi sugerat ideea mesagiilor subversive şi a complotului.

— Nu prea înţeleg…

— Nici eu, adăugă Ghibercea. De ce şi-ar fi dat atâta osteneală?

Pantazi apucă farfurioara şi o trase încet în faţa lui.

— Mulţumesc, spuse. Numai aici se poate bea cea mai bună cafea *fără caimac.* Nu înţeleg cum o faceţi…

Apropie ceaşca de buze şi sorbi cu grijă.

— Şi, ca de obicei, e fierbinte, adăugă. Excelentă!… Ca să revenim la ce spuneam adineaori. Spuneam: s-ar putea ca mesajele să existe, dar să nu se refere la o acţiune subversivă la noi în ţară. S-ar putea ca mesajele să fie adresate altor grupuri din alte ţări; şi ca să ajungă mai sigur la destinaţie, le trimit prin ediţiile falsificate ale ziarului nostru.

— Greu de crezut, îl întrerupse Ghibercea zâmbind. Prea complicat.

— Am spus: *s-ar putea.* E o simplă ipoteză. Dar se

mai pot face şi altele.

— Bunăoară? întrebă Ghibercea.

— Am să vi le spun mai târziu, după ce voi mai afla amănunte. Deocamdată aş vrea să ştiu dacă asemenea exemplare apocrife au fost expediate peste frontiere. Mai precis, dacă ele se află cumva în colecţiile bibliotecilor centrale sau în redacţiile ziarelor comuniste din Europa, sau chiar în lumea întreagă, peste tot unde se expediază *Scânteia.* Credeţi că e posibil să avem, în timp util, informaţii precise?

— E posibil, răspunse Ghibercea. Dar dacă au fost cumva trimise, e greu de crezut că au fost păstrate în colecţie. Văzând că sunt datate *1966,* s-a putut crede că este la mijloc greşeala sau neglijenţa expediţiei şi au fost aruncate…

— Totuşi ar fi bine să încercăm. Dacă ar fi observat că eroarea sau neglijenţa se repetă s-ar fi adresat administraţiei ziarului. Ştiţi cumva de vreo reclamaţie în acest sens?

Ghibercea privi întrebător în jurul mesei.

— Da, vorbi vecinul lui Pantazi, cel care îi adusese cafelele. Au fost cel puţin două plângeri: una de la Biblioteca Centrală din México City şi cealaltă de la redacţia ziarului *Unità.*

— Ce fel de plângeri? întrebă Ghibercea.

— Amândouă la fel: că li se trimit, la răstimpuri, numere vechi şi astfel li se descompletează colecţia. Dar nu mi-a trecut prin minte că ar exista vreo legătură cu exemplarele apocrife, adăugă îmbujorându-se.

— Când s-au făcut plângerile?

— Cea din México în martie, cea din Italia, câteva săptămâni mai târziu. *Unità* ne-a trimis chiar lista numerelor care lipsesc din colecţie. Evident, e vorba de…

— Atunci e simplu, îl întrerupse Ghibercea apăsând pe unul din butoanele roşii.

IX

Şedinţa a fost reluată la 2, 15. În dreptul fiecăruia se afla un termos cu o oranjadă şi, într-un pahar, cafea *espresso* cu gheaţă. Numai lui Pantazi i se aduse cafea turcească şi o carafă cu apă rece. Ascultă absent raportul unui inspector despre oraşele unde au fost colectate exemplare apocrife, ce fel de oameni le-au primit, ce-au declarat la interogatorii. Marea majoritate, muncitori sau şefi de organizaţie. Foarte puţini intelectuali, şi aproape toţi membri de partid. La început, aruncau exemplarele apocrife, mai ales că unii primeau în aceeaşi dimineaţă şi ediţia curentă. Dar în ultimul timp au prins de veste, şi le duc la sediu sau le vând amatorilor...

— Ce fel de amatori? întrebă Pantazi.

— Oameni de tot felul, colecţionari de curiozităţi. Au fost anchetaţi şi ei. Nu par suspecţi, în aparenţă, de bună-credinţă; dar, evident, vorbesc în dreapta şi în stânga, şi vrând, nevrând, fac publicitate... S-a aflat acum în toate oraşele de provincie.

— Aşa am aflat şi eu, spuse Pantazi rupând meticulos scobitoarea. Unii se amuză, alţii se bucură. Spun: iată că *se pot face* acte de sabotaj, şi Securitatea nu izbuteşte să dea de urma autorilor.

— Asta e partea cea mai gravă a afacerii, interveni Ghibercea. Publicitatea. E greu de ştiut câţi şi-au dat seama de modificările textelor şi de greşelile de tipar. Mulţi n-au remarcat nici măcar principala modificare: „Visători din toate ţările, uniţi-vă!”. Dar îi încântă succesul operaţiei.

— Poate că şi asta face parte din program, spuse Pantazi. Dar dacă ar fi numai asta!... Vă ascult, adăugă văzând că tăcerea se prelungeşte.

— Cred că am spus esenţialul, încheie inspectorul

după ce mai răsfoi o dată dosarul.

Pantazi îşi băgă automat degetele în buzunarul de sus al hainei, dar căută zadarnic. Câteva clipe în urmă, Ghibercea îi întinse un tub de celofan plin cu scobitori. Surprinse acelaşi gest la alţi patru, şi zâmbi.

— Mulţumesc, spuse Pantazi. Mă bucur să văd că nu mi-aţi uitat ticurile şi tabieturile… Aş vrea totuşi să ne reîntoarcem o clipă la principalii suspecţi: Pantelimon, Zevedei şi dra Irineu. Dacă e vorba de o acţiune, şi deci de o organizaţie, înţeleg rolul drei Irineu, dar mai puţin pe al celorlalţi doi sau trei, dacă numărăm şi pe Ulieru…

— În ceea ce priveşte pe Zevedei, interveni Ghibercea, ar fi totuşi un indiciu.

Şi expuse ipoteza lui: purtarea lui Zevedei nu se poate explica decât presupunând că a pierdut legătura. Pantazi îl ascultă atent sugând la răstimpuri scobitoarea.

— Foarte interesantă ipoteza dumitale. Dar mă întreb dacă nu cumva ne-au atras de la început în cursă, momindu-ne cu piste fictive – pelerina lui Zevedei, explozia de la Fabrica de Cerneală, neregulile de la Muzeul Armatei, şi poate mai sunt şi altele, pe care nu le cunosc…

— Şi cu toate acestea, interveni Năstase, există o legătură între ei pentru că Sanda Irineu, când era logodită cu Pantelimon, locuia alături de locuinţa lui Zevedei, iar doctorul Magheru a fost mutat la Fabrica de Cerneală din Slatina…

— E adevărat, reluă Pantazi, dar s-ar putea ca această legătură, destul de suspectă, să fi fost utilizată drept momeală; şi anume, ca să ne mobilizeze toate energiile în jurul unui complot intern, fictiv, camuflând sursa şi caracterul internaţional al operaţiei. Dacă este aşa, au reuşit, căci am pierdut trei luni…

Ghibercea păli uşor şi-l privi încruntându-se.

— Ce-am fi putut face?

— Nu e un reproş, continuă Pantazi. Pentru că, în

orice caz, aţi anchetat cu eficienţă pe Zevedei, i-aţi comunicat lui Pantelimon declaraţiile – mă refer în special la pasajul despre von Braun – şi aţi identificat astfel structura codului…

Ghibercea privi în jurul mesei, zâmbind ironic.

— Dumneata glumeşti, tovarăşe, spuse continuând să zâmbească. V-am atras atenţia azi-dimineaţă că serviciile speciale au lucrat zi şi noapte, luând ca bază şi fazele Lunii din 1966, şi cele de anul acesta: absolut fără niciun rezultat. Nu s-a format nici măcar un singur cuvânt, ca să nu mai vorbim de mesagii…

Pantazi începu să soarbă, gânditor, din cafeaua proaspătă pe care i-o adusese vecinul.

— Fireşte, este o simplă ipoteză. Dar pentru că ştim acum că ediţiile apocrife au fost expediate peste hotare – în México, în Italia şi sigur în alte părţi – că deci este vorba de o acţiune internaţională, nu trebuie să calculăm pe baza fazelor lunii de la noi, din România. Trebuie ţinut seama de calendarul lunar din alte ţări, chiar din foarte multe ţări. Cred că serviciile speciale vor putea începe chiar în seara aceasta, utilizând calculatorul electronic. De la Observatorul Astronomic li se vor pune la dispoziţie tabele de mare precizie, indicând fazele lunii de pe toată suprafaţa Pământului. Computerele vor face restul. Ar trebui să începem întâi cu vecinii noştri, apoi Franţa, Italia, Mexic, Suedia… Dar să nu uitaţi Uganda, adăugă după o scurtă pauză.

Când îl zări apropiindu-se, tânărul îşi împături jurnalul, căută ceva în servietă, apoi se ridică alene de pe bancă, parcă nu s-ar fi îndurat să se despartă de umbra teiului. Porni agale, cu paşi leneşi, în direcţia opusă, întorcând mereu privirile spre bancă. De abia după ce-l văzu aşezându-se, grăbi pasul şi câteva clipe în urmă dispăru.

— Îmi pare bine că am, în sfârşit, prilejul să te întâlnesc, spuse Pantazi, şi chiar aici, sub tei… N-am mai trecut pe aici de trei ani, adăugă scoţând o scobitoare din buzunar şi începând s-o răsucească uşor între degete. Voiam să te felicit, şi să te întreb: când au descifrat codul? câte zile înainte de a-i comunica descoperirea lui Năstase?

Pantelimon se întoarse brusc, cu tot corpul şi-l privi surprins.

— Dar nu l-am descifrat! S-au făcut toate calculele posibile, mi-a spus tovarăşul Năstase, dar fără niciun rezultat.

Pantazi îl cercetă câteva clipe în tăcere, începând să rupă, meticulos, scobitoarea.

— Să nu te sperii văzându-mă că sug scobitorile, le rup în bucăţele şi le mânjolesc. Ticul acesta – recunosc, detestabil – este preţul pe care îl plătesc şi acum, cinci ani după ce m-am lăsat de fumat… Îţi spuneam deci, continuă cu o voce mai gravă, sunt curios să ştiu câte zile au trecut între momentul când ai făcut legătura cu von Braun – alunizare – fazele lunii, şi momentul când i-ai comunicat ipoteza dumitale lui Năstase.

Pantelimon închise ochii şi clătină de mai multe ori capul, parcă ar fi numărat în gând.

— Nu mai mult de patru zile. Evident, îi vorbisem cu o zi mai înainte tovarăşului Ulieru, în ziua când ne-am întâlnit întâmplător în faţa raionului de umbrele…

Pantazi nu încercă să-şi ascundă satisfacţia.

— Vasăzică, trei zile. Ai păstrat secretul pentru dumneata trei zile. De ce?

— Nu îndrăzneam să mă destăinuiesc cuiva. Mi se părea, principial vreau să spun, mi se părea *evident* şi în acelaşi timp absurd, inaplicabil. Cum s-a şi dovedit, de altfel…

— Şi dele lui Ulieru?

— Pentru că suntem… cum să spun? nu pot spune că

suntem prieteni, dar oricum, este singurul în care am toată încrederea, cu care stau de vorbă…

— Deci, îl întrerupse Pantazi, dacă prietenul dumitale Ulieru s-ar fi destăinuit chiar în ziua aceea altcuiva, acel altcineva ar fi avut un avantaj de 24 de ceasuri…

Pantelimon ridică încurcat din umeri.

— Dar să lăsăm asta, continuă Pantazi. Ce mi se pare senzaţional este că ai reuşit să dezlegi codul datorită pelerinei lui Zevedei! Pentru că, nu e aşa? ai mărturisit chiar de la primul interogatoriu că te-au impresionat peticele cusute în dreptul epoleţilor.

Pantelimon începu să se mişte stânjenit pe bancă.

— Dacă n-ar fi fost peticele, Zevedei nu te-ar fi oprit în faţa alimentarei Mătăsari, ca să te întrebe în ce an suntem, şi, astăzi, dumneata ţi-ai fi văzut liniştit de treabă, în laboratorul dumitale. N-ai fi devenit obiectivul nr. 1 al câtorva servicii secrete, în aşa măsură încât trebuie să te păzim zi şi noapte. Pentru că, adăugă zâmbind, cred că ai înţeles şi dumneata: dacă ai fost deplasat de urgenţă în provincie, apoi internat într-un sanatoriu sub pretextul că rişti o congestie pulmonară iar azi ai fost adus la Bucureşti cu ambulanţa Ministerului pentru un aşa-zis consult, şi apoi invitat să te plimbi prin parc, însoţit de un intern şi, în cele din urmă, poftit să te odihneşti pe banca aceasta… cred că ai înţeles că toate acestea au fost spre binele dumitale.

— N-am înţeles nimic. Mi-am închipuit doar că am devenit suspect în urma…

— Erai suspect mai dinainte, îl întrerupse Pantazi. Dar de data aceasta era vorba de altceva: trebuia să te păzim. Oamenii pot dispărea mai uşor decât îţi închipui. Dispar azi şi mâine se trezesc în cine ştie ce continent… aşa sunt timpurile. Au aflat şi alţii de descoperirea dumitale, şi au aflat-o 24 de ceasuri înaintea noastră…

— Dar s-au făcut calcule… încearcă din nou să se

scuze Pantelimon.

— O să revenim la asta. Îţi vorbeam de pelerina lui Zevedei fără de care… Îl cunosc pe Zevedei şi ştiam şi de pelerină, dar nu ştiam c-o poartă, aşa peticită, iarnă şi vară. Îl cunosc bine pe Zevedei, adăugă după o scurtă pauză. Eu l-am băgat în închisoare. Aflasem că se pregăteşte să fugă în munţi, să se alăture unui grup de sabotori, destul de bine înarmaţi. Şi pentru că ştiam că grupul fusese înconjurat, mi-a fost milă de Zevedei: îl cunoşteam de tânăr, şi pe vremuri cunoscusem bine pe unchiu-său, colonelul Bruno Flondor. Aşa că a trebuit să-l arestez chiar în noaptea aceea, şi să-l implic într-un complot fictiv. Speram că va lua doar cinci ani, dar la proces a vorbit prea mult, vrute şi nevrute, şi a fost condamnat la 25 de ani. Mi-a părut rău. Totuşi, a scăpat cu viaţă. Ceilalţi, din munţi, au fost prinşi şi executaţi câteva zile în urmă.

Tăcu şi-l privi în ochi.

— Dacă-l întâlneşti, nu-i vorbi de asta. E poveste veche, şi el nu ştie nimic… Dar pelerina! exclamă ridicând brusc mâna în aer, parcă-ar fi voit să-i arate scobitoarea pe care tocmai o scosese din buzunar. Am citit şi recitit toate stenogramele, doar voi afla de ce s-a hotărât să poarte pelerina asta…

— Cu două petice cusute în dreptul epoleţilor, preciză Pantelimon.

— Epoleţii fuseseră smulşi la descinderea din noaptea aceea, când a fost arestat. Dădusem instrucţiuni să se caute valută, dacă s-ar fi găsit, ar fi fost implicat în alt peoces, şi ar fi luat pedeapsa minimă 3 ani. Dar Zevedei era un om integru: el voia să lupte în munţi; în casa lui nu s-a găsit nici măcar un franc elveţian… Deşi, reluă după o pauză, zâmbind, este probabil că s-a aflat în tot oraşul de cercetarea minuţioasă a epoleţilor, pentru că de-atunci nu prea s-au mai găsit, la descinderi, bijuterii sau valute

ascunse în căptuşeala hainelor. Şi una din paginile cele mai negre din istoria serviciului nostru este tocmai aceasta: nu ne-am gândit la colecţiile de costume naţionale, în primul rând la colecţiile de uniforme de la Muzeul Armatei. Organizaţia a putut lucra, nestânjenită, cel puţin zece ani. Aveau oameni de încredere la Muzeu, şi agenţi de legătură foarte pricepuţi. Sub diferite pretexte – molii, praf, verificarea fişelor, şi câte altele – anumite piese erau scoase din vitrine şi aduse într-o cameră specială. Restul, se înţelege de la sine... Aşa şi-au salvat mulţi bijuteriile şi valutele ba, unii dintre ei, chiar şi rezervele de aur. Evident, operaţia costa scump: aproape jumătate din valoarea obiectelor puse la adăpost. Dar unele uniforme fuseseră de atâtea ori descusute, cusute şi din nou descusute, după atâţia ani, începuseră să se zdrenţuiască. Atunci, subdirectorul Muzeului a avut o idee nefericită: a hotărât restaurarea lor, dar s-au aplicat vopsele mediocre, uniformele arătau mai rău decât înainte de restaurare şi subdirectorul a sugerat să li se schimbe culoarea. Şi aşa s-a descoperit, şi a izbucnit scandalul.

— Ca într-un roman de aventuri, spuse Pantelimon.

Pantazi îl privi curios, parcă ar fi încercat să-şi ascundă dezamăgirea.

— Şi totuşi încă nu înţeleg *de ce* s-a hotărât Zevedei să poarte *numai* pelerina asta, s-o poarte iarna şi vara. Aşa cum îl cunosc eu, ştiu că *trebuie* să existe un motiv. Dar care?... În orice caz, trebuie să-i fim recunoscători. Datorită pelerinei, dumneata l-ai întâlnit pe Zevedei, ai aflat de ediţiile apocrife, de von Braun şi alunizare, şi ai sugerat o ipoteză, singura care merită să fie luată în considerare. Doar că n-ai comunicat-o în întregime. Ultima parte ai păstrat-o pentru dumneata.

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, şopti intimidat Pantelimon.

Câteva clipe Pantazi îl cercetă din nou, zâmbind.

— Mi-e greu să cred că te-ai oprit la jumătatea drumului. M-aş fi aşteptat să sugerezi lui Năstase să se procedeze la descifrarea mesagiilor ţinând seama de fazele lunii şi în afara teritoriului nostru ţinând seama, bunăoară, de calendarul lunar din Franţa sau Rusia sau Mexic. Sau Uganda.

Pantelimon păli şi-şi înălţă brusc capul.

— Dar e pur şi simplu absurd! exclamă. Dacă apar ediţii clandestine, cu eventuale mesagii cifrate, în România, mesagiile nu pot fi decât în româneşte şi adresate românilor.

— Pare, într-adevăr, absurd, începu Pantazi căutându-şi o nouă scobitoare. Şi totuşi, *aşa este:* ţinând seama de calendarele lunare de pe toată suprafaţa Pământului, computerele electronice au descifrat până acum peste o sută de mesagii, redactate în 15 limbi, inclusiv limba română.

— Imposibil! repetă Pantelimon. E absurd!… Ce fel de mesagii?

— Destul de paşnice şi de anoste. Citate din Gandhi şi din Evanghelii, din Charta Naţiunilor Unite, din Marc Aureliu şi Confucius, şi multe alte surse de acelaşi fel… Dar mai ales din Evanghelii. Deocamdată, în 15 limbi, dar încă n-a fost epuizată întreaga colecţie.

Pantelimon îl ascultase, uluit, privindu-l cu ochii dilataţi, parcă s-ar fi trudit să-l vadă mai bine.

— Dar de ce? şopti târziu. Ce sens ar putea avea o ediţie poliglotă, cifrată şi tipărită la noi, conţinând mesagii indescifrabile în România?

— Într-un anumit fel, reluă Pantazi continuând să zâmbească, este o propagandă pacifistă pe plan mondial şi efectuată cu mijloace internaţionale.

— Dar e absurd, e absurd! O propagandă care utilizează mijloace atât de complicate încât numai computerele electronice reuşesc să descifreze mesagiile!…

— Nu înţeleg nici eu prea bine, continuă Pantazi. Dar nu trebuie să uiţi că numai *noi,* aici în România, a trebuit să recurgem la computere. Cititorul din Franţa, sau Suedia, sau México descifrează singur: se uită la data la care a fost tipărit ziarul, caută poziţia Lunii din acea zi, din ţara lui, apoi, conform sistemului pe care l-ai descoperit dumneata, începe să descifreze. Evident, dacă vede că primele grupe de litere nu au niciun sens, renunţă; ştie – pentru că a fost informat în prealabil, ştie că ediţia din ziua aceea nu conţine mesagii adresate ţării lui…

— Este extraordinar de complicat! repetă Pantelimon. Şi se pare de-a dreptul absurd, ţinând seama că ziarul se tipăreşte în limba română.

— Există totuşi o explicaţie. Ţi-o spun, adăugă Pantazi după o nouă pauză, pentru că ai dovedit că poţi păstra un secret, chiar pentru trei zile. Dar al dumitale era, într-adevăr, un foarte preţios secret. Ce-am să-ţi spun eu acum sunt doar ipoteze, şi nu se referă direct la ţara noastră. Dar, dacă poţi, e preferabil să le ţii pentru dumneata…

— Vă dau cuvântul meu de onoare, şopti Pantelimon punându-şi mâna pe inimă.

— Noi suntem o ţară mică, reluă Pantazi, cu o umbră de tristeţe în glas. Şi constituim, ca şi multe alte ţări, o societate mai mult sau mai puţin închisă. Asta e conjunctura istorică şi trebuie să ţinem seama de ea… S-au încercat, prin vecini, anumite modificări de structură, ceea ce occidentalii numesc „liberalizare”. Ştii cu ce rezultat. Dar e greu de închipuit că această tendinţă către „liberalizare” poate fi radical anihilată. Pe de altă parte, e greu de închipuit că anumite supraputeri să nu încerce a profita de o asemenea tendinţă.

Se întrerupse, scoase frânturile de scobitoare din gură şi le aşeză cu grijă, una lângă alta, pe marginea băncii.

— Ce-ţi spun eu acum, repet, e o simplă ipoteză. Şi ţi-o spun dumitale pentru că ai înţeles lecţia lui von Braun: triumfă numai acela care vede departe. Dumneata eşti tânăr, ai să vezi multe... Să precizez: ce sens poate avea, cum spuneai, o ediţie apocrifă a *Scânteii,* ale cărei mesagii cifrate nu pot fi descifrate în România şi sunt numai rareori redactate în româneşte? Nu există decât o singură explicaţie. Anumite servicii ale unei supraputeri încearcă o experienţă şi, pentru motive pe care nu le cunoaştem, o încearcă la noi. Dar, pentru a evita o anumită interpretare eronată şi mai ales complicaţii diplomatice, mesagiile sunt cifrate într-un mod imposibil de descifrat la noi în ţară; mai mult, conţinutul acestor mesagii este, politiceşte, fără semnificaţie, adică, cel puţin deocamdată, este o simplă propagandă pacifistă.

— Pare de necrezut! exclamă Pantelimon. Atâta cheltuială şi atâta risipă de energie, ca să comunici prin cifru texte din Evanghelii şi din Gandhi!...

— Dacă ipoteza mea e justă, experienţa are o importanţă extraordinară. Iar mai târziu ar putea avea consecinţe destul de grave. Am să revin îndată asupra acestui aspect al problemei. Deocamdată să analizăm scopul experienţei: organizatorii încearcă să verifice în ce măsură se pot transmite – *în lumea întreag*ă anumite slogane, sau informaţii sau, eventual, mai târziu, instrucţiuni precise de ordin politic sau militar. În ce măsură, adică: până la ce limită pot utiliza un mod care, pe de o parte, e atât de simplu încât poate fi învăţat pe dinafară, iar, pe de altă parte, se re-codifică automat şi la infinit, în cazul că e descifrat de adversar. Căci, ştii mai bine decât mine, pe o bază invariabilă – fazele lunii – poţi schimba la infinit cifrul: în cazul nostru, se numără cuvintele – sau literele – la dreapta sau la stânga greşelilor de tipar, dar se poate modifica ordinea în care trebuie numărate, şi se pot constitui noi sisteme, pe baza literelor

sau grupurilor de litere, şi asta, la infinit. Important este un singur lucru: să existe o structură invariabilă şi uşor accesibilă, adică prezentă la orice longitudine sau latitudine. Cum bine ai ghicit dumneata, singura structură de acest fel este calendarul lunar.

— Dar… interveni Pantelimon.

— Ştiu, îl întrerupse Pantazi. Este, cum spui, extrem de complicat tipărirea ediţiilor apocrife, introducerea lor prin mijloace legale sau ilegale în diferitele ţări, instruirea prealabilă a cititorilor în sistemul re-codării codurilor descifrate, şi câte altele. Este extraordinar de complicat, dar este un sistem care nu poate fi niciodată abolit. Cât timp există un calendar lunar, şi există supraputeri ori mijloace tehnice limitate la dispoziţie, difuzarea pe scară mondială a oricărei categorii de mesagii nu poate fi întreruptă. Deocamdată, adăugă zâmbind, se face propagandă pacifistă. Zevedei, bunăoară, habar n-are de cod, dar e convins că e vorba de mesagii religioase care anunţă Pacea universală. Căci trudindu-se să înţeleagă, cum spune el, unitatea fundamentală a celor două faze antagonice din viaţa lui – 15 ani de activitate politică şi 15 ani de meditaţie în puşcărie – a ajuns la concluzia că numai o împăcare universală, adică Pacea mondială, poate salva omenirea de o catastrofă. De când i-au căzut pentru întâia oară sub ochi exemplarele antedatate cu trei ani, e convins că o puternică misivă spirituală a început în mai multe părţi ale lumii. Dar pentru că nu poate citi mesagiile, întreabă la răstimpuri, cum a făcut cu dumneata, în ce an suntem – sperând că într-o bună zi să întâlnească pe cineva care cunoaşte codul şi-i poate comunica mesagiile… Dacă îl întâlneşti, adăugă cu un zâmbet trist, să-i spui că a avut dreptate: majoritatea mesagiilor sunt extrase din Evanghelii, în primul rând Fericirile.

— Fericirile? întrebă Pantelimon. Adică…?

— Nu ai auzit niciodată de Fericirile proclamate de

Iisus? Fericiţi cei înfometaţi, căci se vor îndestula. Fericiţi cei ce plâng, căci vor fi mângâiaţi... Fericiţi iubitorii de pace...

— Ah, da! exclamă Pantelimon roşind. Ştiu. Le-am auzit şi eu. Dar nu ştiam că li se spune aşa: *Fericirile.*

— Sunt opt Fericiri, adăugă Pantazi aşezând cu degetele uşor tremurând ultima frântură de scobitoare pe marginea băncii. Dacă aş face un efort, cred că mi le-aş aminti pe toate opt...

Tăcu, închizând ochii, parcă ar fi încercat să şi le amintească şi să le numere.

— Spuneaţi că au fost trimise mesagii şi în limba română, îndrăzni târziu Pantelimon să rupă tăcerea.

— Numai unul singur, dar a fost trimis de mai multe ori: „Fericiţi cei săraci cu duhul căci a lor va fi împărăţia Cerurilor!”

Pantelimon păli, şi-şi trecu de mai multe ori mâna pe frunte.

— „Cei săraci cu duhul”, repetă în şoaptă. Dacă nu sunt indiscret...

— Nu eşti. Acest mesaj, singurul, în limba română, nu poate fi descifrat decât ţinând seama de calendarul lunar din Uganda...

— Era expresia ei favorită, continuă visător Pantelimon. Mi-o tot repeta mereu. Pe atunci, mi se părea umilitoare, şi nu înţelegeam de ce mi-o spune. De ce tocmai mie?...

Cu un gest, scurt, Pantazi zvârli rămăşiţele scobitorilor, călcându-le cu piciorul, amestecându-le în pietriş, încercând să le ascundă.

— Ai să înţelegi, poate, mai târziu, spuse. Au fost mulţi săraci cu duhul în toată lumea asta a noastră. Dar cel mai faimos tot Parsifal a rămas. Căci a fost singurul care a întrebat: unde se află potirul Sfântului Graal?... Halal de Graalul nostru!, continuă cu o voce obosită, depărtată.

Halal de Graalul care ne-a fost nouă ursit să-l căutăm. Să-l căutăm şi să-l găsim! adăugă ridicându-se.

Îi strânse mâna şi porni agale, lăsându-şi uşor capul pe spate, ca şi cum de-abia atunci ar fi ajuns până la el mireasma florii de tei.

Porto de Andraitx, august 1975